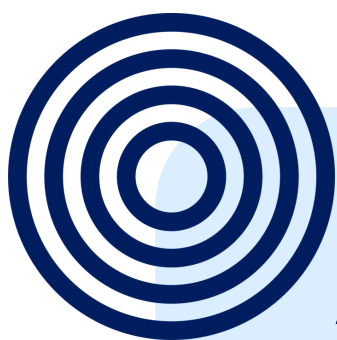

Jarný balík európskeho semestra 2026

Abstrakt

Európska komisia prijala v júni 2026 jarný balík v rámci európskeho semestra, ktorý stanovuje politické usmernenia pre členské štáty EÚ s dôrazom na posilnenie konkurencieschopnosti. Zároveň obsahuje návrhy odporúčaní pre jednotlivé krajiny, pričom sa zaoberá i oblasťou výskumu a inovácií. Viaceré členské štáty prijali opatrenia na podporu výskumu a inovácií, pričom pokrok zostáva obmedzený a nerovnomerný v rámci jednotlivých členských štátov. Slovenské prostredie v oblasti výskumu a inovácií zostáva fragmentované a v zlepšovaní spolupráce medzi podnikateľským a výskumným sektorom sa dosiahol len obmedzený pokrok. Na druhej strane Slovensko postupne zaznamenáva rast čistých verejných výdavkov na výskum a vývoj, pričom splnilo odporúčanú maximálnu mieru rastu v roku 2025, a predpokladá sa, že ju splní aj tento rok.

Kontext

Európsky semester, ktorý sa zaviedol v roku 2011, umožňuje členským štátom EÚ koordinovať svoje hospodárske a fiškálne politiky a politiky zamestnanosti počas celého roka, aby kolektívne riešili hospodárske výzvy, ktorým EÚ čelí. Európska komisia každému členskému štátu predloží súbor navrhovaných odporúčaní týkajúcich sa hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politiky a politiky zamestnanosti obsahujúcej politické usmernenia o tom, ako zvýšiť zamestnanosť a rast a zároveň zachovať zdravé verejné financie. Na tomto základe Rada Európskej únie následne prijme odporúčania pre jednotlivé krajiny a poskytne vysvetlenia v prípadoch, keď sa odchyľia od odporúčaní Európskej komisie.

Výzva na zintenzívnenie úsilia v oblasti výskumu a inovácií v EÚ

Cieľom jarného balíka európskeho semestra na rok 2026 je využiť silné stránky EÚ prostredníctvom koordinovaných opatrení zameraných na posilnenie konkurencieschopnosti, zabezpečenie strategickej autonómie, zvýšenie odolnosti a posilnenie pripravenosti pri zachovaní fiškálnej udržateľnosti. Uvedený balík je v súlade s Kompasom konkurencieschopnosti, pričom poskytuje usmernenia na zameranie opatrení na kľúčové priority EÚ. Zameriava sa na plné využitie potenciálu jednotného trhu, odstránenie inovačnej priepasti, urýchlenie dekarbonizácie a zníženie strategickej závislosti, pričom podporuje zamestnanosť a kvalifikáciu, rieši krízu v oblasti bývania a zabezpečuje sociálnu spravodlivosť a súdržnosť. Európsky semester zároveň pomáha členským štátom pri riešení štrukturálnych výziev, ako aj pri udržiavaní makroekonomickej stability a zdravých verejných financií. Jarný balík európskeho semestra obsahuje návrhy odporúčaní pre jednotlivé krajiny, pričom oblasť výskumu a inovácií sa týka 26 z 27 členských štátov. Tieto odporúčania, ktoré predložila Európska komisia pre jednotlivé členské štáty EÚ, sú prejavom pokračujúceho a posilneného záväzku EÚ klásť výskum a inovácie do centra národných hospodárskych stratégií v celej Európe.

Široký záber odráža spoločnú prioritu

V tohtoročných správach sa zdôrazňuje význam výskumu a inovácií ako základného kameňa konkurencieschopnosti Európy. Odporúčania sa zameriavajú na širokú škálu štrukturálnych a investičných výziev, od nedostatočných verejných investícií do výskumu a vývoja a slabých prepojení medzi akademickou obcou a priemyslom až po nedostatočne rozvinuté regionálne inovačné ekosystémy a administratívne prekážky, s ktorými sa stretávajú výskumníci a začínajúce podniky.

Cielené odporúčania pre členské štáty

Cyklus európskeho semestra na rok 2026 poskytuje solídny analytický rámec na identifikáciu budúcich politických a investičných potrieb v širokej škále oblastí, vrátane tých, ktorých cieľom je znižovanie hospodárskych, sociálnych a územných rozdielov. V tejto súvislosti sa v správach o jednotlivých krajinách na rok 2026 analyzuje hospodársky a sociálny vývoj v každom členskom štáte a posudzuje sa, do akej miery tieto štáty implementovali komplexný súbor odporúčaní pre jednotlivé krajiny, ktoré prijala Rada EÚ v roku 2025.

Fiškálny dohľad v rámci Paktu stability a rastu

Na jar 2026 Európska komisia posúdila, či členské štáty dodržiavajú fiškálny rámec EÚ. Posúdenie sa týka rokov 2025 aj 2026 a zameriava sa na rast čistých výdavkov, pričom v prípade potreby zohľadňuje flexibilitu, ktorú poskytuje vnútroštátna výnimka pre obranu.

Pokiaľ ide o členské štáty, na ktoré sa vzťahuje postup pri nadmernom deficite (EDP), Komisia dnes odporúča Rade EÚ zrušiť postup pri nadmernom deficite voči Malte. V prípade Rakúska, Belgicka, Fínska, Francúzska, Maďarska, Talianska, Poľska, Rumunska a Slovenska Komisia dospela k záveru, že boli prijaté účinné opatrenia na nápravu nadmerného deficitu. V tejto fáze preto nie je potrebné prijímať ďalšie kroky v rámci postupu pri nadmernom deficite.

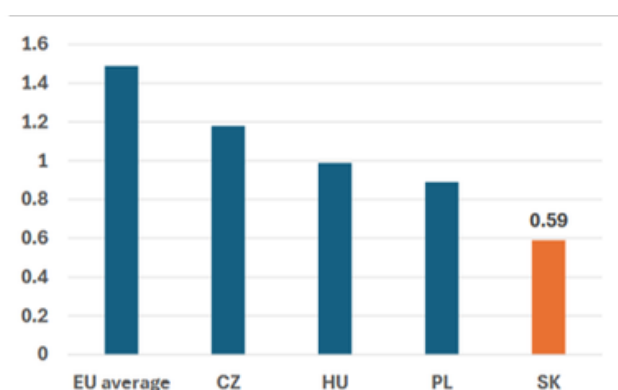
Hodnotenie makroekonomických nerovnováh

Za uplynulý rok sa zraniteľnosť v jednotlivých členských štátoch vyvíjala odlišne a v niektorých prípadoch sa znížila, pričom v poslednom období sa zvýšila neistota. V prípade Grécka, Holandska a Švédska sa usudzuje, že už netrpia nerovnováhou, keďže ich makroekonomická zraniteľnosť sa v priebehu rokov znížila. Taliansko, Maďarsko a Slovensko naďalej trpia nerovnováhou, keďže ich zraniteľnosť zostáva značná. Uvedený stav pretrváva najmä v súvislosti s vývojom verejných financií a zahraničnou bilanciou, konkurencieschopnosťou, trhom s nehnuteľnosťami a zadlžením domácností, pričom politické opatrenia zostávajú obmedzené.

Prekonávanie inovačného zaostávania

Niektoré členské štáty prijali opatrenia na podporu výskumu a inovácií, ako to požadujú odporúčania pre jednotlivé krajiny na rok 2025. Pokrok však zostáva obmedzený a nerovnomerný v rámci členských štátov a regiónov EÚ. Vzhľadom na to, že výdavky na výskum a vývoj stagnujú na úrovni 2,2 % HDP v roku 2024, EÚ zaostáva za globálnymi lídrami v intenzite výskumu a vývoja, ako sú USA (3,4 % HDP), Japonsko (3,4 %) alebo Južná Kórea (5,0 %), a od roku 2020 ju predbehla Čína (2,6 %).

Napriek tomu bol zaznamenaný pozitívny vývoj v zlepšovaní finančných podmienok pre začínajúce a rozvíjajúce sa podniky, napríklad v Rakúsku a Grécku. Pokrok bol dosiahnutý aj v oblasti uľahčenia transferu technológií a poskytovania stimulov pre inovácie a výskum v Českej republike a Nemecku. Pokiaľ ide o vedeckú excelentnosť, Írsko prijalo opatrenia na posilnenie verejného financovania výskumu a vývoja, hoci je potrebné jeho trvalé zvyšovanie, zatiaľ čo Estónsko posilnilo verejnú podporu aplikovaného výskumu.

Graf 1 Výdavky súkromného sektora na výskum a vývoj v krajinách V4 (v % HDP)

Zdroj: Správa o Slovensku za rok 2026

Aktuálny stav v SR

Ako vyplýva zo Správy o Slovensku za rok 2026, rast čistých verejných výdavkov na výskum a vývoj bol v SR v roku 2025 pod úrovňou odporúčanou Radou ako z hľadiska ročného, tak aj kumulatívneho vývoja. V roku 2026 sa predpokladá, že ročná miera rastu čistých výdavkov prekročí odporúčanú úroveň, zatiaľ čo kumulatívna miera rastu by mala zostať pod ním. Preto sa po zohľadnení flexibility poskytovanej vnútroštátnou výnimkou posudzuje, že Slovensko spĺňa odporúčanú maximálnu mieru rastu čistých výdavkov v roku 2025 a predpokladá sa, že ju splní aj v roku 2026. V tejto fáze Európska komisia posudzuje, že Slovensko prijalo účinné opatrenia.

Slovenské prostredie v oblasti výskumu a inovácií zostáva fragmentované a v zlepšovaní spolupráce medzi podnikateľským a výskumným sektorom sa dosiahol, podľa uvedenej správy, len obmedzený pokrok. Ekosystému výskumu a inovácií chýba predvídateľnosť v dôsledku nedostatočne rozvinutého inštitucionálneho rámca bez jasne stanovených zodpovedností.

Zároveň je potrebné poznamenať, že možnosti malých a stredných podnikov investovať do výskumu a vývoja sú obmedzené, keďže súčasný systém daňových stimulov pre výskum a vývoj je zameraný skôr na väčšie spoločnosti.

Opatrenia na podporu inovácií v EÚ

Početné iniciatívy na úrovni EÚ majú za cieľ ďalej podporovať úsilie o prekonanie inovačnej priepasti. Ide napríklad o Stratégiu pre startupy a scaleupy, vrátane spustenia Fondu Scaleup Europe s objemom 5 miliárd EUR, a pripravovaný Zákon o európskom výskumnom priestore (ERA Act), ktorého cieľom je posilniť voľný pohyb vedomostí, výskumných pracovníkov a technológií, ako aj pripravovaný európsky o inováciách, ktorého cieľom je podporiť zavádzanie a komercializáciu inovácií. V rámci nasledujúceho viacročného finančného rámca navrhovaný Európsky fond pre konkurencieschopnosť zmobilizuje súkromný kapitál vo veľkom meradle. Prostredníctvom úzkeho prepojenia s programom Horizont Európa bude podporovať investície vo všetkých fázach od výskumu a inovácií cez rozširovanie a priemyselné zavádzanie až po výrobu.

Členské štáty by mali urýchliť zavádzanie umelej inteligencie a ďalších špičkových technológií, ako sú kvantové technológie, cloud a vysokovýkonné výpočty, v súlade s iniciatívou Apply AI a Akčným plánom AI Continent. Spolu so zavádzaním AI Factories a AI Gigafactories, nadchádzajúci Akt o čípoch 2.0 a Akt o rozvoji cloudu a umelej inteligencie zmobilizujú kritické výpočtové, dátové a infraštruktúrne kapacity a talenty s cieľom zabezpečiť vedúce postavenie Európy v oblasti umelej inteligencie a špičkových technológií.

Rovnako dôležitými sú projekty spoločného európskeho záujmu (IPCEI), ktoré podporujú inovácie a posilňujú európsku konkurencieschopnosť.

Odporúčania pre členské štáty v oblasti výskumu a inovácií sa zameriavajú na päť kľúčových priorít:

- zvýšenie úrovne a efektívnosti verejných investícií do výskumu a vývoja a podpora súkromných investícií do výskumu a vývoja;
- posilnenie verejných výskumných systémov;
- podpora užšej spolupráce medzi univerzitami, výskumnými inštitúciami a súkromným sektorom;
- podpora komercializácie výsledkov výskumu;
- posilnenie ekosystémov pre začínajúce a rastúce podniky.

Odporúčania Rady EÚ pre Slovensko v rokoch 2026 a 2027:

- prijať opatrenia s cieľom zlepšiť výskumnú a inovačnú politiku ďalším navyšovaním verejných investícií do výskumu a vývoja,
- zefektívnením systémov riadenia, financovania a hodnotenia výskumu a inovácie, stimulovaním spolupráce medzi podnikmi a výskumným sektorom a prepracovaním systému daňových stimulov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom poskytnúť väčšiu podporu MSP.

Správa o Slovensku za rok 2026 okrem iného poukazuje na skutočnosť, že finančné nástroje EÚ poskytujú SR značné zdroje. Ide najmä o investície a štrukturálne reformy zamerané na zvýšenie konkurencieschopnosti, environmentálnej udržateľnosti, kvalifikácie, sociálnej spravodlivosti a bezpečnosti.

Ďalšie kroky

Návrhy Komisie týkajúce sa programov reforiem na rok 2026 prerokovala a prijala Rada EÚ. Komisia bude sledovať pokrok v rámci prebiehajúceho cyklu európskeho semestra a v nasledujúcich týždňoch bude aktívne a kooperatívne spolupracovať s vnútroštátnymi orgánmi, Európskym parlamentom a zainteresovanými stranami s cieľom spoločne premeniť ambície na konkrétne kroky.

Dňa 10. júla 2026 Rada EÚ prijala odporúčania pre jednotlivé krajiny, pričom dôraz je kladený na konkurencieschopnosť, energetickú bezpečnosť, hospodársku bezpečnosť, obrannú pripravenosť a sociálnu spravodlivosť.

Autori

Gabriela Nafoussi

Styčná kancelária SR pre výskum a vývoj v Bruseli

Centrum vedecko-technických informácií SR

Použitá literatúra

- European Commission. (2026). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: 2026 European Semester - Spring Package (COM(2026) 200 final). Publications Office of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52026DC0200>
- European Commission. (2026). Commission Staff Working Document: 2026 Country Report Slovakia Accompanying the document Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION on the economic, social, employment, structural and budgetary policies of Slovakia (SWD(2026) 225 final). Publications Office of the European Union. <https://eurex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex:52026SC0225>
- European Commission (2026). Proposal for a Council Recommendation on the economic, social, employment, structural and budgetary policies of Slovakia. COM(2026) 225, 3 July 2026. <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2026/07/10/european-semester-2026-council-adopts-country-specific-recommendations/>

Prevádzka kancelárie SLORD je po logistickej i personálnej stránke financovaná z projektu SK4ERAI - Podpora účasti SR v Európskom výskumnom priestore II. Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou a podporený z Programu Slovensko.